

VATAS-POSTI

Vatasten sukuseura ry

Jäsenlehti n:o 9, huhtikuu 2015

Ida Turunen (6 vuotta) Helsingistä piirsi sukujuhlissa Joensuussa 2.8.2014.

Aurinkoisella rannalla toiset rakentavat hiekkalinnaa, mutta Ida miettii matematiikkaa (kasvoissa näkyvä $5+5=10$), ja on voittanut hienon pokaalin. (Huomaa 'älynväläys'-lamppu, sekä kunniakirja seinällä.)

Kannen kuva: Vata, sivustolta "Suomen luonnonvaraiset kasvit". Tietoa kasvista sivulla 16.

Lehteä toimittaa Vatasten sukuseuran tiedotusryhmä: Jukka Hirvonen, Aino Kurvinen, Anja Saura ja Anneli Saarinen

Painopaikka: Saimaprint Oy

Puheenjohtajan palsta

"Talvi" on kääntynyt valoisaa kevättä kohti. Tuskin missään päin Suomea voi sanoa talven olleen yksitoikkoisen tasainen ilmoiltaan. Ainakin meidän pihamaalla on lumikola saanut olla liikkeellä todella usein. Lumi oli vaihtelevasti joko kuivaa tai märkää. Enimmillään näytti mittari lunta yli 80 cm. Kirjoitan tätä 12.3. ja eilisen aamun vesisateen jälkeen lukema oli 50 cm. Nyt on sivuteillä ollut hyvät luisteluketit.

Hallitus on kokoontunut la 28.2 Joensuussa, tutussa Kimmelissä. Mukana oli suurennettu hallitus tärkeiden, seuran tulevaisuuteen vaikuttavien asioiden käsittelyn vuoksi. Mukana oli hallituksen lisäksi sukututkijat ja tiedotusryhmä.

Sukututkijat ovat tehneet todella merkittävää ja suurta työtä sukumme jäsenien juurien tutkimisessa. Ryhmäläiset kehuvat erityisesti Elsa Kaipion suurta työpanosta.

Heille on tullut ongelmaksi mennä eteen - eli taaksepäin niin pitkälle, että voisivat yhdistää eri sukuhaaroja toisiinsa. Siksi on selvitetty mahdollisuutta teettää "ammattilaisella", selvitys Vatasten varhaisvaiheista.

Olemme löytäneet mielestämme erittäin hyvän tällaiseen tutkimiseen perehtyneen henkilön Mikkelistä. Saimme hänen toiminnastaan tällaisessa selvitystyössä hyviä suosituksia. Olemme tekemässä nyt hänen kanssaan sopimusta selvitystyöstä hallituksen pitkän ja monipuolisen pohtimisen jälkeen tehdyn päätöksen mukaisesti. Tehtävään työmäärään nähden saamme mielestämme tietoa edulliseen hintaan.

Toisena merkittävänä asiana oli hallituksen käsittelyssä DNA-tutkimus sukututkinnan apuna. Anssi Saura esitteli tutkimisen hyötyjä

sukututkinnalle. Hän esitteli asiaa kansantajuisesti ja ymmärrettävässä muodossa sen vaikeudesta huolimatta. Hän lupautui olemaan seuramme DNA-vastavana, joka otettiin kiitoksin vastaan.

Hallitus päätti maksaa 4 – 6 henkilön DNA-tutkimuksen. Sukututkijat etsivät henkilöt joiden DNA:sta saa parhaimman hyödyn sukututkimisen avuksi. Tuloksia voi hyödyntää meidän sukututkijamme ja samoin varhaisvaiheiden tutkija.

Eräät henkilöt pitävät asiaa niin tärkeänä, että ovat halunneet sponsoroida tutkimista 200 euron lahjoituksella. Hallitus on kiitollinen seuran saamasta tuesta. Tutkimusta voi käyttää kuka vain seuran kautta, koska siten se on edullisempi. Seura tilaa ja laskuttaa sitten teettäjää.

Hallitus keskusteli myös seuran tunnetuksi saamisesta ja jäsenmäärän kasvattamisesta. Samoin VATAS-POSTIN tekstillisen ja kuvallisen materiaalin saamisesta "varastoon" keskusteltiin.

Kaikkiin edellä mainittuihin hallitus ottaa ilomielin vastaan esityksiä ja ideoita.

Vielä yhden merkittävän päätöksen hallitus teki, seuraavan sukujuhlan ja vuosikokouksen ajan ja paikan. Juhlimaan päätettiin mennä Helsinkiin, kokoushotelli Sofiaan. Päivämääräksi hallitus päätti toivomusten mukaisesti aikaisempia myöhemmän ajankohdan. Kokoontutaan la 17.9.2016. Hallitus nimitti sukujuhlan työryhmän tekemään suunnittelutyötä. Ryhmä sai evästykseseen edellisen juhlan huomiot.

Hyvää kevättä ja kesää kaikille toivottaa

Kyösti Vatanen
puheenjohtaja

”Rahaahan se vain on ...”

Isäni Veikko Vatanen kuuluu Hammaslahden Vatasiin alun perin. Hän syntyi 11.6.1918 Liperissä, Siimeslahdessa Heikki Vatasen ja Aleksandra Kinnusen kahdeksanlapsisen perheen toiseksi nuorimpana lapsena. Perheeseen oli syntynyt jo vuonna 1910 Veikko –niminen poika, joka oli kuollut 4.11.1911. Isäni oli siis perinyt edesmenneen veljensä nimen.

Oli melko tavallista, että menehtyneen lapsen etunimi annettiin seuraavalle lapselle, ei vain Suomessa vaan yleensä Euroopassa. Isäni kertoi myöhemmin meille, että hän melkein tukehtui pienenä poikana, mutta aivan viime tingassa huomattiin, että hänen kurkkuunsa oli takertunut jokin takaispallo, joka saatiin pois. Kun isäni myöhemmin kertoi meille tapauksesta, hän oli vakuuttunut siitä, että nimi on enne, kuten vanha sanonta kuuluu.

Isäni oli hiljainen mies, joka ei paljon puhunut. Kun keskustelimme sisareni kanssa isästä ja hänen vanhemmistaan jouduimme toteamaan, että emme tienneet heistä paljoakaan. Tiesimme kyllä isänisän nimen ja isän äidin nimen ja sen, että he asuivat Liperissä, mutta siinä se melkein olikin. Isä kyllä kertoi talon hevosista ja koirista ja kauniista aurinkoisista kesäpäivistä, mutta siinä se melkein olikin. Muistan kerran lapsena kysyneeni isältä, mikä hänen isoäitinsä sukunimi oli, isä kertoi, että äidinäidin nimi oli Anna Riitta Makkonen. Mikä oli Anna Riitan äidin nimi, senkin isä tiesi, se oli Maija Stiina Räsänen.

Veikko Vatanen.

Isänpuoleisen isoäidin nimi oli Anna Maria Hakulinen.

Kun olimme lapsia, emme tajunneet sitä, kuinka lähellä sota vielä oli. Sisareni oli syntynyt 1944 marraskuussa ja minä 1946 tammikuussa, veljeni Matti 1949. Meillä ei koskaan puhuttu sodasta; se oli kielletty aihe. Äiti hermostui, jos isä joskus mainitsi jotakin. Myöhemmin äiti totesi, että isä ei ollut mikään sotasankari, vaikka oli saanutkin urhoollisuusmitalin Hän ei ollut mikään Antero Rokka, mutta kaveria hän ei jättänyt.

Vastikään on ilmestynyt kirja Särkyneet mielet, joka kertoo sodassa olleen sukupolven traumaista ja siitä, että missään perheessä ei yleensä puhuttu sodasta. Ihmiset eivät saaneet minkäänlaista kriisiapua, vaan aseveljet joutuivat terapoimaan toinen toistaan. Meidän perhe ei siis ollut mikään poikkeus tässä asiassa.

Tilasin sota-arkistosta isäni kankortin saadakseni joitakin faktoja kasaan ja niiden tietojen avulla rupesi hahmottamaan kuva isäni nuoruudesta. Kortti kertoo, että isä oli kutsunnoissa 21.9.1938. Hän oli 172 cm pitkä ja painoi 64 kg. Sotilasvalan hän vannoi 20.10.1940. Hänet kotiutettiin 30.11.1944, samana päivänä, kun sisareni syntyi. Kotiutettaessa hän painoi 53 kg. Isä koulutettiin armeijassa lääkintämieheksi. Hänet ylennettiin korpraaliksi 10.3.1941 ja alikersantiksi 1943. Hän taisteli mm. Tohmajärvellä, Syvärissä kesäkuussa 1944, jolloin Neuvostoliiton suurhyökkäys alkoi. Hän oli myös Pirttipohjassa, Rytöksä, Pyhäjärvellä jne.

Isäni koulutettiin lääkintämieheksi Lahdessa, Hennalan varuskunnassa. Siellä hän myös tapasi äitini, tulevan puolisonsa. Äitini asui Hennalassa ja tehdessään

perunannostotöitä pellolla ystäviensä kanssa hän kohtasi isäni. Nuoret sotilaat tietysti tarjosivat apuaan sieville tytöille ja näin he tutustuivat. Äiti kertoi, että Veikossa häntä miellytti suurpiirteisyys ja itsevarmuus ja hyvä käytös. Sitä paitsi ”Veikko oli nätti poika”, vaikka äiti sanoi, että hän oli aina pitänyt vaaleatukkaisista pojista. Isän paksu sinisenmusta tukka ja tummansiniset silmät eivät siis tehneet vaikutusta. Isä puolestaan ihastui vaaleatukkaiseen hämäläistyttöön, joka oli aina tyylikkäästi pukeutunut, koska oli töissä muotiliikkeessä Lahden keskustassa.

Isän Aleksandra äiti oli kuollut jo 1.11.1937 ja isä Heikki kuoli 5.2.1940, joten isällä ei ollut

kotia, mihin palata lomille tai sodan jälkeen. Kun hän palasi rintamalle Lahdesta koulutuksen jälkeen, hän matkusti lomilla Lahteen tapaamaan äitiäni ja joutui yöpymään matkustajakodeissa. Äitini epäili aina sitä, että isäni orpous sai hänet niin innokkaasti kosiskelemaan häntä, että olisi koti, minne mennä, kun rauhan aika koittaisi. Kun sodassa alkoi olla todella kuumat paikat, isäni ehdotti äidille, että solmittaisiin avioliitto, että hän saisi vihkilomaa ja hyvässä lykyssä säilyisi hengissä. Jos taas sattuisi menettämään henkensä, äiti saisi edes lesken eläkkeen.

Äitini kertoi naimisiin menostaan: ”Ennen naimisiin menoamme Veikko oli lomille tullessaan asunut matkustajakodissa. Vihkimisen jälkeen olimme omassa hellahuoneessamme. Veikolla oli ensimmäinen loma 1 kk vihkimisen jälkeen. Vihkiminen oli suunniteltu siten, että lomaa sai aina ylimääräisenä 3 kk:n välein. Sota oli kiihtynyt intensiiviseksi, kun vihollinen lisäsi voimaa jatkuvasti. Tarkoituksemme oli mennä naimisiin sodan loputtua, mutta pelko alkoi voittaa, ja Veikko kirjoitti etulinjasta, jossa hän oli lääkintämiehenä, että oli niin kuumat paikat, että henki saattaisi säilyä, jos hän lähtisi vihkilomalle. Niin sitten päädyttiin vihille.

Meillä oli vaatimattomat vihkiäiset. Sota oli niin rankassa vaiheessa, että oli täysi työ säilyä hengissä. Vaikka kirjeessä oli sovittu vihkiäika ja -paikka,

Hääkuva.

emme voineet olla varmoja, tuliko vihkimisestä totta, olimmeko hengissä. Tulihan sulhanen työpaikalleni. Olin kerännyt kuponkeja, että sain ostetuksi leipomosta kakun ja pullaa. Ajoimme ”vossikalla” kotiini. Pukeuduin Mairelta lainaamaani mustaan pukuun ja lainasin Kallioisen Meerin Kalevala-käädyn. Veikko oli hankkinut kultaisen sormuksen, joka oli harvinainen; kultaa ei ollut saatavilla kuin suhteilla.

Veikko ja Bertta Vatanen v. 1944.

Oli kaunis pakkaspäivä, helmikuun 5:s. Kävelimme kirkkoherranvirastoon. Vihkiäisissä olivat vieraina vain äiti, Maire, Rauha, Emmi ja Veikon ystävä Tatu. Oikeaa kahvia ei ollut, oli vain korviketta.

Meille oli tilattu hääyöksi hotellihuone aivan aseman läheltä, koska tarkoitus oli tehdä häämatka Helsinkiin. Toisin kuitenkin kävi:

rata oli pommitettu hajalle, samoin kuin Helsinki ja osin Lahtikin. En muista, kuinka vietimme vihkiloman lopun – luultavasti menin töihin. Mitähän Veikko teki? En muista, missä päin hänen asemapaikkansa silloin oli, jossakin Syvärillä. Tosiasia oli, että pommitus oli niin kova 1944 Lahden ja Helsingin välillä, että miehet, jotka tulivat lomalle, sanoivat, että rintamalla ei ollut niin vaarallista kuin tuolloin kotirintamalla.

Veikko tuli sodasta uniformussaan. Muistan aina, kuinka hän meni ensimmäisenä päivänä töihin kotiuttamisensa jälkeen. Ratkoin punaiset nauhat housujen sivusaumoista. Irrotin myös poletit olkapäiltä. Sitä ennen hän lähti kotiinsa Liperiin käymään matkalaukun kanssa- hakeakseen vaatteita. Kävi kuitenkin, että nuorempi veli oli pitänyt siviilivaatteet. Veikon kapsäkissä oli vain vanha kulunut ulsteri, joka sekin oli moneen kertaan käännetty.” Myöhemmin äiti teki siitä takista Raijalle vielä haalarit.

”Alusvaatteita ei ollut saatavilla. Veikko sai hankituksi jostakin flanelia. Kankaassa valkoisella pohjalla oli sinisiä raitoja. Ratkoin vanhat kalsarit osiin ja sain kaavat uusiin flanellikalsareihin. Samoin ratkoin vanhan paidan ja tein Veikolle uuden paidan mallin mukaan. Ne kelpasivat hyvin.” Äitini kertoi muistelmissaan.

Sopeutuminen arkeen sodan jälkeen ei ollut helppoa kenellekään. Miehet olivat olleet rintamalla lähes viisi vuotta. Naiset olivat pitäneet yhteiskuntaa pystyssä. Kaikesta oli pulaa ja perhe-elämään tottuminen oli vaikeaa. Miehet, jotka olivat viettäneet nuoruutensa sodan kauhujen keskellä, kokivat, että heillä oli nyt oikeus viettää hukattua nuoruuttaan tai irrottelemalla

unohtaa traumaattiset kokemukset. Äiti kertoi, että isä näki usein painajaisia sodasta ja heräsi omaan huutoonsa. Useimmat yrittivät hukuttaa painajaismaiset sodan muistot alkoholiin, niin myös isäni viikonloppuisin.

Isäni rakasti tanssimista ja olikin hyvä tanssija äitini mukaan. Niinpä hän livahti usein tanssimaan ravintolaan viikonloppuna aseveljiensä kanssa. Tätä ei äitini tietenkään katsonut hyvällä. Toisaalta kotona ollessaan hän kertoi mielellään meille lapsille silmäkääntäjä Kuikka Koposesta, joka vaikutti Karjalassa ja oli nimenomaan hänen kotiseudullaan elävä legenda. Kun aloimme kiinnostua tanssimisesta, isä opetti sisartani Raijaa ja minua tanssimaan, kun Lauantain toivotut soivat.

Muistan jostakin 1950-luvulta Lahdesta, että Isäni toi mukanaan eräänä iltana päihtyneen miehen, joka linkkasi ja haisi viinalle ja hielle. Me olimme hiukan peloissamme, pieniä kun olimme ja isä kertoi, että Hukkinen oli menettänyt jalkansa sodassa. Vakuudeksi Hukkinen nosti housunsa lahjetta ja näytti painavan puujalan. Hukkisen vaimo oli löytänyt sodan aikana uuden miehen ja heittänyt invalidisoituneen miehensä ulos Hukkis-paralla ei ollut yösijaa eikä töitä, ja hyväsydäminen isäni katsoi velvollisuudekseen tarjota kaikkensa menettäneelle aseveljelle yösijan.

Äiti ei ollut kovin innoissaan ja totesi, että tämä saisi olla viimeinen kerta, kun isä raahaa kotiin yllättäen humalaisia aseveljiä. Hukkiselle kuitenkin pedattiin vuode keittiön lattialle. Isäni hankki Hukkiselle työpaikan Rekolan yövahtina, saihan hän siinä yösijan ja palkkaa. Isä oli harvoin mukana kodin arjessa.

Hän lähti aamulla kahdeksaksi töihin Rekolan rakennustyömaalle, missä hän oli tuntikirjurina. Muistan aina ihmetelleeni laskutikkua, jota isä käsitteli taitavasti. Työpäivä päättyi klo neljä ja isä oli kotona noin klo viisi. Äiti oli valmistanut viideksi ruoan ja aterian jälkeen isä yleensä heittäytyi sohvalle lukemaan lehteä ja kuuntelemaan radiota. Äiti huolehti kaikista kotitöistä, ajan tavan mukaan.

Isä ei ollut mikään sotasankari, vaikka saikin urhoollisuusmitalin. Voi sanoa, että hän ei ollut mikään Antero Rokka: hän pelkäsi siinä missä muutkin, mutta ajatus siitä, että kaveria ei jätetä, oli hänelle kristallinkirkas, äiti muisteli.

Veljeni Matti isän sylissä n. 1951.

Lahdessa asuessamme hän kävi äidin kanssa silloin tällöin elokuvissa. Hänen suosikki-näyttelijöitään olivat Humphrey Bogart, James Mason ja Edgar Lee Robinson.

Penkkiurheilija hän oli sanan varsinaisessa merkityksessä. Talvikisojen aikaan häntä ei saanut pois radion ja myöhemmin television äärestä. Kun Veikko Hakulinen hiihti tai Veikko Kankkonen hyppäsi, hän ei sietänyt mitään häiriötä. Matti Nykänen oli aiheuttaa

hänelle sydänkohtauksen hypätessään Holmenkollenilla sumussa hirmuisen pitkän aavehyppynsä. Kesäkiat saivat aikaan samanlaisia reaktioita.

Kesäaamuisin isä lähti viikonloppuisin auringon noustessa kalaan ja tuli puolelta päivin takaisin mukanaan ahvenia, haukia ja kuhia, jos hyvin sattui tai sitten ilman saalista. Talvella hän kokosi autoonsa kairan ja pilkin ja lähti kököttämään jäälle pilkille. Saaliilla ei ollut merkitystä, tärkeintä oli nauttia luonnonrauhasta joko kalakaverin kanssa tai yksin.

Joulu ja sukulaiset v. 1954.

Isälle tarjottiin 1950-luvulla Suomi Yhtiön konttoripäällikön paikkaa, koska hän oli niin hyvin menestynyt sivutoimisena asiamiehenä. Isä otti toimen vastaan ja pukeutui joka aamu pukuun ja kravattiin töihin mennessään. Äidille hän kuitenkin tunnusti, että hän tukehtuu toimistoon ja kun hänelle muutama vuosi myöhemmin

tarjottiin piiripäällikön tointa Lohjalta, hän innostui, koska se työ tarjosi mahdollisuuden liikkua vauraalla maaseudulla, joka ympäröi Lohjaa.

Pääsiäisen tienoilla v 1959 hän lähti katsomaan, miltä Lohja näytti, millainen asunto kuului virkaan ja millaiset koulut oli tarjolla. Hän piti näkemästään ja sai äidin suostumaan muuttoon, vaikka se oli äidille ja meille tuskallinen päätös. Meiltä jäi Lahteen mamma, äidin iäkäs äiti ja äidin muut sukulaiset, jotka olivat kiinteästi kuuluneet elämäämme.

Lohjan murre tuntui tuolloin järkyttävän rumalta ja vieraalta, mutta isä omaksui sen vaivatta, toisin kuin muut perheenjäsenet, mutta totuimme siihenkin. Isä viihtyi Lohjalla hyvin ja päti työssään. Joskus kuitenkin kulkuriluonne sai vallan ja yhteen aikaan hän suunnitteli muuttoa Amerikkaan, sen jälkeen Kanadaan sitten Australiaan. Perhe kuitenkin tyrmäsi suunnitelmat. Viimeinen villitys oli se, kun kaapelitehdas rakensi Egyptiin Assuanin patoa, isän ystävä tarjosi hänelle paikkaa siellä työjohtajana. Isä oli innoissaan – me emme, niin se suunnitelma hylättiin.

Isä oli rohkea tekemään uusia avauksia. Päästyämme ylioppilaaksi äiti halusi luoda oman uran liikeneisena ja ostaa myytävänä olevan kemikaliokaupan. Isä innostui heti ja kannusti äitiä, että kyllä äiti jos kukaan saisi liikkeen menemään. Äiti epäröi aluksi, mutta isä totesi Rahaahan se vain on, jos liike ei mene, ei se maailmaa kaada. Isä kävi neuvottelemassa lainan ja äidistä tuli menestynyt yrittäjä, joka lopulta omisti kaksi liikettä ja nautti työstään aina 70-vuotiaaksi asti, jolloin hän myi firmansa.

Veikko Vatasen 60-vuotisäivä. Kuvassa lapsenlapset vasemmalta oikealle Päivi Koivisto, Heidi Kinnunen, Veikko. Bertta, sylissä Kaisa Vatanen, ensimmäinen rivi, Juhana Kinnunen, Ilkka Vatanen. Matti Koivisto puuttuu kuvasta, ei vielä syntynyt.

Sama lause toistui silloin, kun menin opiskelemaan Helsinkiin ja murehdin, kun otin valtion takaaman lainan. Isä totesi taas: "Rahaahan se vain on." Ihmettelin tätä kovin

kevyttä, suorastaan piittaamatonta suhdetta rahaan. Myöhemmin minulle aukesi lauseen syvempi merkitys. Mitään, minkä voi korvata rahalla, ei kannata murehtia. Lainan voi aina

maksaa, rikotun esineen tilalle voi rahalla hankkia uuden, mutta ihmistä ei voi korvata millään rahalla.

Tässä kuvassa olen vanhempieni kanssa 1970-luvulla tätini syntymäpäivillä.

En nähnyt isääni koskaan vihaisena tai hermostuneena; hän ei myöskään koskaan kurittanut meitä eikä hän antanut muidenkaan kurittaa lapsiaan. Tyttäreni Heidi kertoi ollessaan serkkunsa Päivin kanssa hiihtolomalla äitini ja isäni kanssa, Kanarian saarella, että ukki oli nuhdellut espanjalaista naista, joka oli pientä taaperoaan läpsinyt ja tukistanut. Ukki oli heristänyt sormean naiselle ja sanonut tiukasti: "No! No!"

Vuonna 1981 hän sai massiivisen aivoverenvuodon, joka aiheutti hänelle toispuolisen halvauksen. Vasen käsi jäi halvaantuneeksi ja jalkakin toimi heikosti. Pari vuotta ennen kuolemaansa hänelle tuli pakottava tarve päästä käymään kotiseudulleen Liperiin. Ehkä se oli vaisto, ettei aikaa ollut enää paljon jäljellä.

Mieleeni tuli Tšehovin novelli Näyttelijän lähtö, missä hyväntahtoisten isien roolin esittäjä Tsiptsov, alkoi tuntea loppunsa lähenevän ja tunsu epäonnistuneensa sekä urallaan että ihmissuhteissaan ja pyysi päästä kotiinsa Vjasnaan kuolemaan. Isäni taas tunsu onnistuneensa elämässään: hän oli tehnyt hyvän työuran ja nautti Suomi Yhtiössä sekä ympäristössään arvostusta, perhe oli yhtenäinen ja lapset koulutettu elämän alkuun. Lisäksi hän oli saanut toteuttaa myös itseään ja matkustella.

Veljeni vei hänet matkalle Pohjois-Karjalaan, vaikka matka oli isälle raskas huononevan terveyden vuoksi. Se merkitsi paljon hänelle, että hän pääsi heikosta kunnostaan huolimatta Liperiin vielä kerran.

Isäni elämä päättyi 26.5.1989 suureksi suruksemme, neljä päivää ennen tyttäreni Heidin lakkiaisia, joita isä oli hartaasti odottanut. Toinen asia, mistä hän sairaana vielä haaveili, että saisi joskus vielä tanssia.

Kun äiti sulki isän silmät hän sanoi surullisena: "En muistanutkaan, että isällä oli niin kauniit siniset silmät, oli aina niin paljon tekemistä..."

Tuula Kinnunen o.s. Vatanen

Vatasten geeniperimä

Jokaisessa solussamme on vajaat kaksi metriä **DNA**ta hyvin ohuena kaksoisrihmana. Se sijaitsee kromosomeissa, joita on 23 paria. Perintötekijät eli geenit ovat DNA:n eripituisia jaksoja. DNA:n käytöstä sukututkimuksessa on ollut puhetta vuoden 2012 lokakuun VATAS-POSTIN numerossa 4 ja Jukka Hirvonen mainitsi asiasta viime numerossa (8). Seuraava kirjoitukseni perustuu osaksi XV Kuulutko Sukuuni -tapahtumassa lokakuun 11-12 päivinä 2014 saatuun tietoon. Kuulutko Sukuuni -tapahtumassa aiheesta puhuivat Jani Rätty ja Lauri Koskinen.

Hiukan yleistä taustaa: Suomalaisen geeniperimää selvitetään parhaillaan lajissaan maailman suurimmalla hankkeella nimeltään SISu (Suomen sekvensointihanke). Kahdensadan tuhannen (200 000) suomalaisen koko DNA:n emäsjärjestys luetaan, eli kuten fingelskaksi sanotaan, **sekvensoidaan**. Yhdessä ihmisessä on DNA:n *nukleotidimäspareja* 3,3 miljardia kappaletta. 200 000 kertaa 3,3 miljardia on aika suuri luku. Parikymmentä tuhatta määritystä on jo tehty ja joukossa on jo varmasti Vatasiakin. Henkilötietoja hankkeesta ei kuitenkaan paljasteta, mutta kansamme perimästä tiedetään lopullisen tuloksen selvittyä eli kolmen vuoden päästä paljon. Se merkitsee muun muassa sitä, että Vataset voidaan sijoittaa suurempaan kokonaisuuteen. Toisin sanoen, tiedämme, keitä olemme ja mistä olemme tulleet.

KokonaisDNAta (siis edellä mainittua 3,3 miljardia emäsparia) on sekvensoitu myös muualla maailmassa, jopa kivikauden aikaisista luistakin. Euroopan väestö on niin

sanotun pääkomponenttianalyysin perustella lähtöisin kolmelta taholta: jääkauden aikaisista metsästäjistä, idästä eli Siperiasta saapuneista tulokkaista ja lopuksi Lähi-Idästä saapuneista maanviljelijöistä. Pääkomponentti tarkoittaa tietokoneella selvitettyä suurimman sukulaisuuden määrää. Näitä pääkomponentteja lasketaan yleensä viisi tai kuusi eli merkityksellisimmät. Ensimmäinen selittää eniten ja seuraavat vähemmän. Suomalaiset ja sukulaiskansamme sijoittuvat tässä selvityksessä lähelle pohjoisvenäläisiä ja baltteja. Suomensukuisilla kansoilla on myös muualla Euroopassa tuntematon itäinen komponentti, joka viittaa kauas Pohjois-Siperiaan.

Haploryhmät ja haplotyypit

Sukututkimuksessa käytetään kokonaisDNA:n sijasta *haploryhmiä*. Haploryhmä koostuu joukosta *haplotyyppejä*. Haplotyypit taas periytyvät suoraviivaisesti isältä pojille (**Y kromosomi**) tai äidiltä niin tytöille kuin pojillekin (mitokondrioDNA eli **mtDNA**). Kussakin solussamme on kaksi kappaletta kutakin ns. tavallista kromosomia. Toinen niistä on peräisin äidiltä, toinen isältä. Sukusolujen muodostuessa äidiltä ja isältä peräisin olevat geenit menevät kussakin polvessa perusteellisesti sekaisin. Aivan lähekkäin kromosomissa olevat geenit voivat kuitenkin periytyä ehjänä kokonaisuutena. Y-kromosomi on vain miehissä. Sen pari on X-kromosomi. Niitä on kaksi tytöillä, mutta pojilla vain yksi. Y-kromosomi on periytynyt suoraan isältä pojalle ja poika jättää sen samanlaisena pojilleen; tyttärilleen hän jättää äidiltään perimänsä X-kromosomin.

Mitokondriot periytyvät vain äidiltä yhtäläisesti tyttärille ja pojille. Niitä on satoja jokaisessa solussa. Kussakin on pieni renkaan muotoinen pala DNA:ta, jonka emästen järjestys voidaan selvittää.

Kokonaisuutena sukupolvelta toiselle periytyvät hyvin lähekkäiset geenien ryhmät ja ennen muuta Y-kromosomi ja mitokondriot, ovat siis haplotyyppisiä. (Sana "haplo"- viittaa yksinkertaiseen; niitä on vain yhdenlaisia kussakin meistä). Haploryhmässä on useita haplotyyppisiä. Ne ovat peräisin samasta kantamuodosta ja ne ovat syntyneet periytyvien muutosten, mutaatioiden, tietä. Muuttunut kohta periytyy edelleen sen henkilön jälkeläisille, jossa muutos on tapahtunut. Haploryhmät tunnistetaan isoilla kirjaimilla ja niiden alaryhmät pienillä kirjaimilla ja numeroilla. Y-kromosomin ja mitokondrioiden haploryhmät merkitään samalla tavoin, mutta niillä ei sinänsä ole tekemistä toistensa kanssa. Itäsuomalainen Y-kromosomityyppi on esimerkiksi seuraavaksi puheeksi tuleva Nc1. Isoilla kirjaimilla merkityjä Y-kromosomin haploryhmiä ei ole monta. Ne ovat syntyneet kauan sitten yksinkertaisina mutaatioina muutamissa Y-kromosomin kohdissa. Pienillä kirjaimilla ja numeroilla merkityjä haplotyyppisiin johtavia mutaatioita on sen sijaan yli sadassa Y-kromosomin kohdassa, joten niiden selvittäminen vaatii enemmän työtä (ja rahaa).

Miespuoliset Vataset kuuluvat todennäköisesti N haploryhmään. Niin tekee noin 61 % suomalaisista miehistä. N tai tarkemmin sanoen haplotyyppi Nc1 ja sen alatyypit on nimenomaan itäsuomalaisia. Lopuista 30 % kuuluu Keski-Ruotsissa ja Etelä-Norjassa vallitsevaan haploryhmään I1 (siis "li yksi").

Nc1stä tunnetaan joukko haplotyyppisiä ja nämä voitaisiin selvittää. Haplotyyppit kannattaisi määrittää vain yhdestä miehestä kustakin sukuhaarasta. Jos kaikki tutkitut Vataset ovat samanlaisia, voidaan päätellä satoja vuosia sitten Savosta lähteneen esi-isän olleen tuota samaa tyyppiä. Silloin päästäisiin tekemään vertailuja muihin sukuihin, aluksi lähinnä savolaisperäisiin. Ajallisesti olisimme silloin päässeet 1300-1400 luvuille. Jos eroja löytyy, esimerkiksi useita N-haplotyyppisiä tai peräti muita haploryhmiä, niin niitä voidaan verrata kirkonkirjojen tietoihin ja käyttää apuna alla kuvattavaa "Family finder"-ohjelmaa. Yksinkertainen syy haplotyyppien eroihin voi olla esimerkiksi se, että kotivävy on ottanut talon nimen. Haplotyyppien selvityksen avulla tiedämme myös Vatasten sukulaisuuden muihin sukuihin ja mahdollisiin Amerikan serkkuihin. SISu hankkeesta saadaan varmaan aikanaan lisävalaistusta, vaikka sukujen nimiä ei siinä luonnollisesti mainita.

Ketkä tätä tekevät?

Haplotyyppisiä määrittävät monet laboratoriot. Jani Rätty mainitsi seuraavat: **23 and me** (hinta 95 \$), **Familytree DNA** (99 \$ → 195 \$) ja **AncestryDNA** (99 \$). Palvelut tarjoavat raakatietoa, jonka perusteella voi tehdä omia päätelmiä sukututkimuksen ohella. Onko Amerikkaan muuttanut sukulaisia? Familytree DNA löytää joukon sukulaisia ja näiden sukulaisuuden aste eli geneettinen etäisyys arvioidaan.

Lauri Koskinen (koskinen.lauri@gmail.com) esitteli projektit **Y-67** (248 \$), **Big Y** (595 \$) ja esim. **mtDNA full + Family Finder**. Kaikkiin on saatavissa upgradet eli lisäanalyysit. Jos

esimerkiksi tilaa Y-67+mtDNA Full + Family Finder, on tilattava ensin 67 ja sitten mentävä salasanan takaiselle omalle sivulle ja tilattava loput oikeasta yläkulmasta kohdasta upgrade. Googletetaan siis ensin Suomi DNA-projekti. Tilataan. Maksusivulla summan alla on pienellä: Do you have a coupon? Annetaan koodi ja painetaan Apply. Paluupostissa tulee pieni näyteputki, johon valutetaan sylkeä parin sentin vahvuudelta (tai – ohjeista riippuen - hieraistaan vanupuikolla posken sisäpintaa ja puikko laitetaan nestettä sisältävään näyteputkeen) ja lähetetään näyte paluupostissa takaisin. Vastaus tulee jonkin ajan kuluttua.

Family Finder käsittää n. 750 000 ihmisen vertailuotoksen ja näiden esivanhempien perimän. Se antaa paljon kolmannen-viidennen asteen serkkuja, koska esivanhemmat ovat peräisin samoilta seuduilta. Kaikki suomalaiset ovat sukulaisia kun mennään 10-13 polvea taaksepäin. Tuossa vaiheessa mahdollisten esivanhempien määrä on jo paljon suurempi kuin Suomen tuolloinen väestö. Yhteyksiä ulkomaille löytyy ja ne selittyvät sellaisella ja sellaisella yhteydellä.

Edellisestä käy ilmi, että palvelut ovat erihintaisia. Niitä voi verrata googlettamalla ”DNA comparison chart” :in. Yleisesti kannattaa siis ensin testata itsensä ja edustaja haluamastaan sukuhaarasta. Tässä auttaa Vatasten kirkonkirjoihin perustuva

sukututkimus. Sen avulla pääsee kyselemällä taaksepäin. Rahaa on tietenkin varattava muiden testaukseen. Karjala DNA-projekti käsittelee vain luovutetun alueen väestöä, mutta siitä saadaan varmaan mielenkiintoista lisätietoa.

Kustannukset ovat ehkä 200 € sukuhaaraa kohti jos DNA-tutkimukseen käytettäväksi valitaan Y-67. Se on tietääkseni eniten käytetty ja sen avulla on selvitetty savolaisperäisiä sukuja 1500-luvulle asti. Ehdotan, että valitsemme sen palveluksi.

Kiinnostaako tämä Vatasia? Jos kiinnostaa, ilmoittakaa minulle. Minut on nimetty sukuseuran DNA-koordinaattoriksi (kaiketi sen vuoksi, että olen eläkkeellä oleva perinnöllisyystieteen professori). Koordinaattorina minun olisi saatava tulokset käyttööni, tulkittava ne ja tiedotettava koko selvityksen tulos suvun jäsenille. Pelkän Y kromosomin tai mtDNA:n haplotyyppin selvittäminen ei tuota salassa pidettävää ja luottamuksellista (esim. terveydentilaan liittyvää) tietoa. Jos joku haluaa pysyä nimettömänä, se voidaan toki järjestää. Ehdotan, että tilaan testit ja maksan kaikkien puolesta, tietenkin edellytyksellä, että saan rahat osallistujilta. Sähköpostiosoitteeni on anssi.saura@gmail.com

Anssi Saura

Hyvä syntyperä on hieno asia, mutta ansio siitä lankeaa esi-isillemme.

Plutarckhos

Vatasia kansanedustajina

Suomi sai vuonna 1906 maailman kansanvaltaisimman eduskunnan. Se korvasi pahasti vanhentuneet säätyvaltiopäivät, joiden aikana oli päässyt kasautumaan joukko pikaista ratkaisua odottavia kysymyksiä. Näitä olivat ennen muuta torpparilaitoksen purkaminen, ja vaatimukset kahdeksantuntisesta työpäivästä sekä kattavasta sosiaalivakuutuksesta. Mikään näistä ei kuitenkaan toteutunut, vaan maa ajautui kansalaisotaan. Miksi kansanvalta ei ollut kyennyt ratkaisemaan yhteiskuntaa repiviä jännitteitä?

Syynä oli ennen muuta yhteys Venäjään. Tsaarivalta oli joutunut peräytymään vuonna 1905 hävityn Japanin sodan ja laajan lakkoliikkeen seurauksena, mutta ryhtyi jälleen lujittamaan asemiaan toisen sortokauden aikana. Nikolai II hajotti eduskunnan viisi kertaa vuosien 1908 ja 1913 välillä. Vaaleja jouduttiin pitämään lyhyin väliajoin. Rakentavasta eduskuntatyöstä ei tullut mitään. Pääasiaksi nousi Venäjän sarron vastustaminen eikä yhteiskunnallisia epäkohtia saatu korjattua. Lopulta Venäjältä päästiin eroon, mutta se vaati uhrinsa.

August, Helena ja Juho Vatanen olivat sosiaalidemokraattisen puolueen kansanedustajia vuosina 1911-1918. Heidän tarinansa kuvastaa niitä toiveita, joita heidän äänestäjänsä kansanedustajiinsa asettivat. Se on myös ennen muuta kertomus siitä, miten ahkeruus voittaa kovankin onnen.

August (Veli) Vatanen syntyi Karttulassa 24.3.1856. Hänen isänsä, torppari Johan Vatanen, kuoli pojan ollessa kahdeksan kuukauden ikäinen. Isä oli sairastanut pitkään, ja viisilapsisen perheen äidille jäi velkoja. Kotitalo jouduttiin myymään ja

Maria-äiti otti Augustin mukaansa kerjuulle. Mieron tieltä poika selviytyi ensin paimeneksi, sitten rengiksi ja lopulta kivityömieheksi Helsinkiin, Ruotsiin, Norjaan ja Venäjälle. Yhteiskunnallisen toimintansa August Vatanen aloitti Matti Kurikan perustaman ihanteellisen työväenliikkeen piirissä. Sosiaalidemokraattisen puolueen puhujana hän toimi vuosina 1904-13. Häntä pidettiin puolueen etevimpänä valistustyöntekijänä. Eduskuntaan hänet valittiin Uudenmaan läänistä. Kansanedustajana hän toimi vuosina 1914-1917 ja oli jäsen Suuressa valiokunnassa. Muistissa on kaskuja hänen sukkelistasta vastauksistaan vastapuolen välihuutoihin eduskunnassa. Vuoden 1918 kevään tapahtumien jälkiselvittelyissä hänet vangittiin, mutta hän vapautui melko pian ja toimi Osuusliike Elannon palveluksessa kuolemaansa 10.4.1923 asti. Hänen hautajaisistaan Malmin hautausmaalla muodostui satojen osanottajien kunnianosoitus työväenliikkeen veteraanille. Mustassa hautakivessä on hienosti kaiverrettuna August Vatasen muotokuva.

Helena Vatanen (o.s. Immonen) syntyi loisen Anna Maria Immosen aviottomana tyttärenä Enossa 28.12.1871. Helena avioitui mäkitupalaisen Heikki Vatasen kanssa vuonna 1893. Heikki Vatanen, Juho Vatasen veli, siirtyi sittemmin Kaltimon tehtaaseen työntekijäksi. Sananvalmiina tunnettu Helena Vatanen valittiin eduskuntaan Kuopion läänin itäisestä vaalipiiristä vuosiksi 1911-1913. Hän oli sekä Suuren että Rautatievaliokunnan jäsen. Vuoden 1918 syksyllä hänet valittiin Enon ensimmäisen kunnanvaltuuston jäseneksi. Heikki Vatasen kuoltua vuonna

1922 Helena siirtyi Helsinkiin, jossa hän kuoli 16.4.1937.

Johan (*Juho, Jussi*) *Vatanen* syntyi Enossa 15.1.1875. Juhon vanhemmat olivat lampuuti (maanvuokraaja) Petter Vatanen ja Liisa Airaksinen. Hän oli aluksi työmiehenä Enossa ja sittemmin talonmiehenä Helsingissä. Kansanedustajana hän toimi 4.4.1917 - 16.5.1918 ja hänet valittiin jäseneksi Suureen valiokuntaan. Juho Vatanen nimitettiin vuoden 1918 keväällä Uudenmaan läänin lääninvaltuuskunnan ylipäälliköksi eli maaherraa vastaavaan virkaan. Kansanvaltuuskunnan vallan romahdettua hän siirtyi Venäjälle huhtikuun lopussa 1918.

Suomalaisten sosiaalidemokraattien käsitys sosialismista perustui tšekkiläis-saksalaisen Karl Kautskyn oppeihin, joka erosivat paljonkin Leninin bolševismista. Venäjällä maanpakolaiset joutuivat kuitenkin sopeutumaan siihen sosialismin muotoon, joka avosylin toivotti heidät tervetulleeksi. Juho Vatanen osallistui Suomen Kommunistisen Puolueen perustavaan kokoukseen Moskovassa 29.8. - 5.9.1918. Tämän jälkeen hän toimi puolue- ja kansanvalistustyössä Karjalassa, opettajana Popinkontu-nimisellä paikkakunnalla ja sitten Leningradin suomalaisen keskikoulun opettajana. Eläkkeelle hän jäi vuonna 1935. Tämän jälkeen hän toimi uskonnonvastaisessa työssä Leningradissa. Epävarman tiedon mukaan Juho Vatanen

Kuva: August Vatasen hauta Malmin hautausmaalla Helsingissä. Hautakiven tekstinä on

*Suomen työväen
Suurelle herättäjälle
Kiitollisuudella
järjestynyt työväki*

kuoli Kalugassa Keski-Venäjällä vuonna 1936. Ilmeisesti hän on menehtynyt Stalinin käynnistämässä suomalaisten kommunistien vainossa. Puoluesihteerin Kuprijanovin mukaan suomalaisia oli esimerkiksi Karjalan tasavallassa vuonna 1934 arviolta 20.000 henkeä. Tästä heidän määränsä putosi vuoden 1939 elokuuhun mennessä noin 4.700:aan, siten, että heistä oli aikuisia kolmisen tuhatta. Kyseessä oli selväpiirteinen etninen puhdistus. Suomeen vainoja ja kurjia olosuhteita pääsi pakenemaan ehkä parituhatta henkeä. Suomessa Juho Vatanen julistettiin kuolleeksi 11.7.1967 ja hänen kuolinpäiväkseen määrättiin 1.1.1966.

Tiedot August, Helena ja Juho Vatasen kohtaloista olen koonnut Eduskunnan matrikelista ja Kansan arkiston sekä Työväenliikkeen kirjaston kokoelmista.

Anssi Saura

Jäsenmaksu

Olethan muistanut maksaa sukuseuramme jäsenmaksun!

Varsinaisessa sukukokouksessa 2.8.2014 Joensuussa

”Vahvistettiin jäsenmaksut vuosille 2015-2016: 20 € jäseneltä, lisäksi 5 € samassa taloudessa elävältä perheenjäseneltä,

10 vuoden jäsenmaksun voi maksaa kymmenkertaisena.

Todettiin, että vuosien 2015 ja 2016 jäsenmaksut voi maksaa yhdessä erässä.”

Vatasten sukuseura ry:n tili: Kiihtelysvaaran Osuuspankki: FI19 5047 0720 0361 48

Ilmoitathan maksun yhteydessä viestikentässä: Jäsenmaksu 2015 (- 2016) sekä nimi- ja osoitetiedot!

Vatasten sukuseuran kotisivut: www.vataset.org

Vatasten sukuseuran Facebook-ryhmä:
<https://www.facebook.com/groups/vatastensukuseura/>

Yhteystiedot

Vatasten sukuseuran

puheenjohtaja:

Kyösti Vatanen
Kehtovaarantie 157
82170 Uskali
puh 0500 234815
vatanenk@gmail.com

Varapuheenjohtaja ja

sukututkimus:

Jukka Hirvonen
Rautionkatu 21 C 19
55910 Imatra
puh 050 4636710
jukka.hirvonen@pp7.inet.fi

Sihteeri:

Matti Koponen
Pekkalankatu 28
83500 Outokumpu
puh 040 5690491
matteus.koponen@gmail.com

Hallituksen jäsenet:

Tarja Hukka
Riihiniementie 8 a
82430 Puhos
puh 050 5407597
tarja.hukka@hotmail.com

Liisa Koponen
Pekkalankatu 28
83500 Outokumpu
puh 040 5459472
liisa.koponen@outlook.com

Anneli Saarinen
Kauratie 32
21610 Kirjala
puh 050 3651402
m.annelisaarinen@gmail.com
myös: **sukututkimus**

Pekka K. Vatanen
Huosiovaarantie 71
82730 Tuupovaara
puh 045 3231883
pekka.k.vatanen@viestilinja.fi

Maija Väänänen
Sopentie 197
82600 Tohmajärvi
puh 050 5307613
maivaana@suomi24.fi

Sukututkimus:

Anja Saura
Mäntytie 21 B 19
00270 Helsinki
puh 040 7313719
anja.saura@gmail.com

Elsa Kaipio
Vanha Littoistentie 10 b 9
20660 Littoinen
puh 040 7667014
kaipiot@luukku.com

Tuula Kinnunen
Vanha Turuntie 2 H
02710 Espoo
puh 050 3261906
tuuliss@kolumbus.fi

Suvussa tapahtuu:

Sukuseura onnittelee:

Mirjam Tikkanen 90 vuotta 21.3.2015

Pekka S. Vatanen 80 vuotta 23.1.2015

Onnittelut meripelastajan palkinnosta

Suomen Meripelastusseura nimesi vuoden 2014 meripelastajaksi pelastusvene Ad Maren miehistön Paraisilta, johon kuuluu mm. **Anneli Saarinen**.

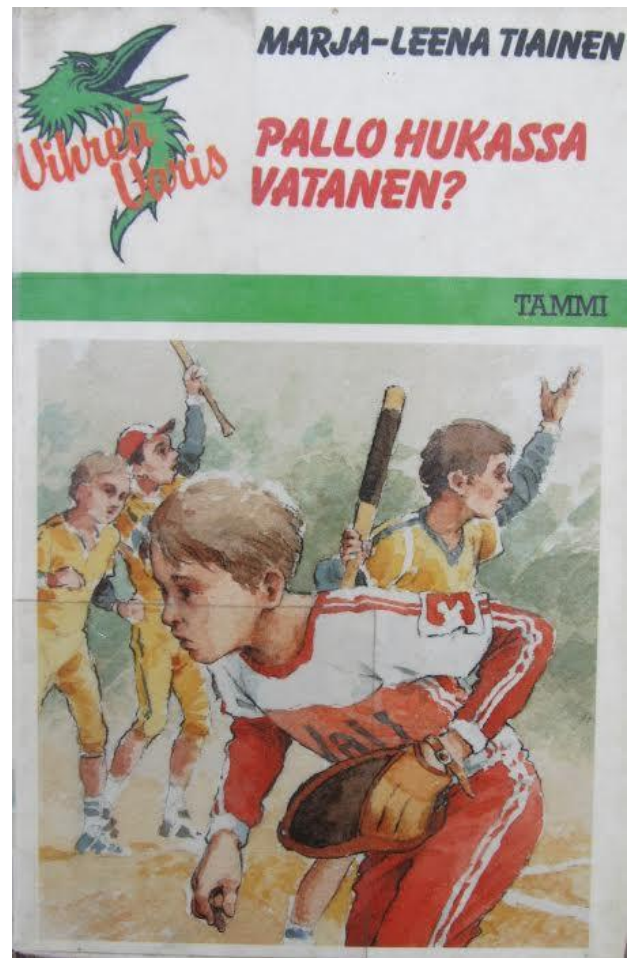
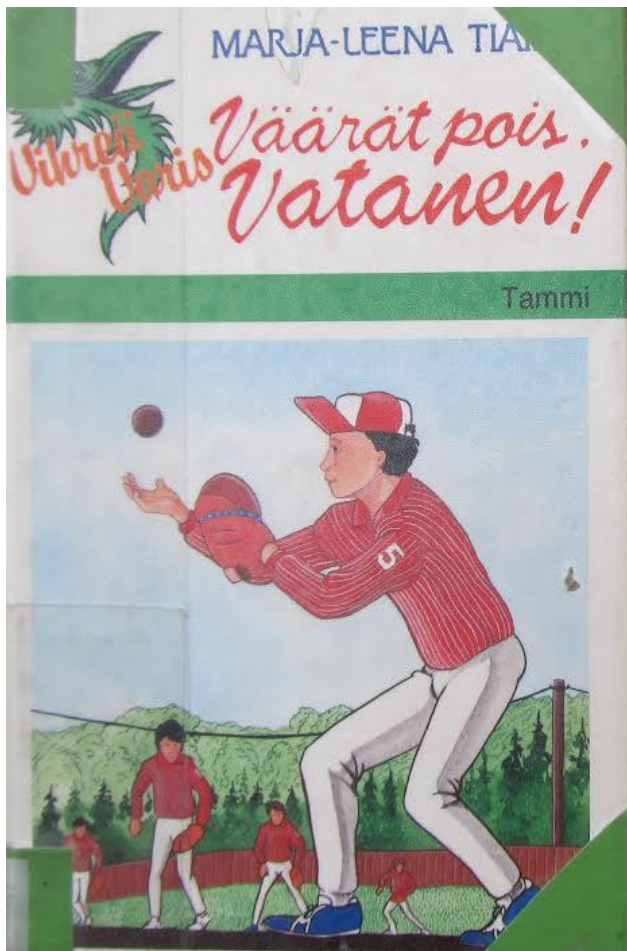
LUPAUS LUONNON

On ilmassa keväistä
taikaa, mutta mitä
luonto saikaan aikaan.
Pois sulatti valkean hangen,
suksi ladut ja
luistin radat.

Tuli tilalle uimapaikat
ja juoksu radat.
On poissa pakkasen kirpeys,
saat auringon ruskeat värit.

Ja luonto lupausten
antaa ja ruan eteen kantaa,
kun siemenen muistat antaa.
Saat korjata sadon,
saat täyttää aitan ja ladon.
On aikaa kesä tää,
kerran vain vuodessa, hetken verran.
Siis nauti kesästä tästä
se siirtyy pois,
ei aina se luonamme olla voi.

Mirjam Tikkasen Runotyttö-kirjasta

Pallo hukassa, Vatanen?

Kirjallisuuden tunnetuin Vatanen on varmasti Maiju Lassilan Tulitikkuja lainaamassa -romaanin Jussi Vatanen. Marja-Leena Tiaisen lastenkirjojen Ville Vatanen ei ole yhtä tunnettu mutta tutustumisen arvoinen hän on. Kahdessa lastenkirjassaan, mielestäni nuortenkirjoissa, *Väärät pois, Vatanen* (1988) ja *Pallo hukassa, Vatanen?* (1989) Tiainen kertoo pesäpalloa innokkaasti harrastavan Villen kokemuksista ja kehityksestä. Tiainen asui vuosikymmenien ajan Liperin Viinijärvellä, kylässä joka Vatas-kirjojen syntyäikaan oli tunnettu pesäpallopaikkakunta. Vatasen perhe, Anssi-isä, Liisa-äiti ja lapset Mervi ja Ville, on tavallinen perhe. Vanhemmat tekevät töitä ja ovat mukana lastensa urheiluharrastuksissa. Molemmat kirjat ovat tyypillisiä lasten tai nuortenkirjoja: hyvät ja ikävät asiat vuorottelevat, on terveyttä ja sairautta, onnea ja epäonnea, lämpöä ja viileyttä – ja tietysti ihastumista. Kirjat on julkaistu Tammen helppolukuisessa Vihreä varis -sarjassa, joka on suunnattu varhaisnuorille.

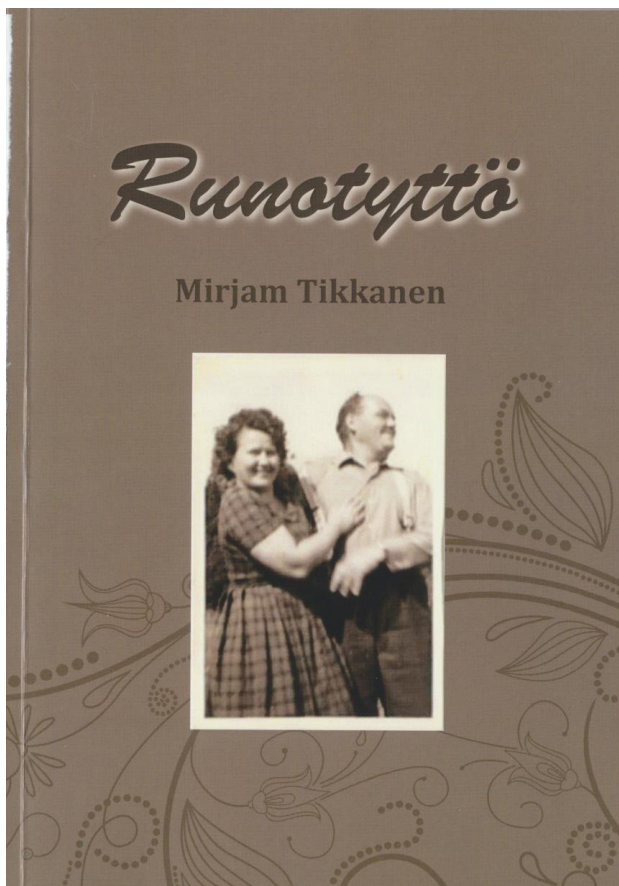
Kirjailija Marja-Leena Tiainen kirjoittaa lähettämässään sähköpostiviestissä, ettei Villelle ole suoranaista esikuvaa. Sukunimi Vatanen on pohjoiskarjalainen nimi ja se sointui hyvin Villen kanssa. Nämä kirjat saivat aikanaan hyvän vastaanoton, niin lukijat kuin arvostelijatkin pitivät kirjoista. Erityisesti Pohjanmaalta, missä pesäpalloa paljon pelataan, tuli hyvää palautetta.

On kiinnostavaa, että Jyväskylän yliopistossa tehdyn pro gradu -tutkielman nimenä on Pallo hukassa Vatanen (Ritva Korkatti, Anni Österberg 2006). Tutkielmassa on tutkittu pojan kasvua mieheksi ja pojan kehitystä viidessä Vihreä varis -sarjan kirjassa, joista yksi on Tiaisen kirja. Tutkimuksen tulokset ovat lyhyesti: poikien maskuliinisuus on haavoittuvaa, poika tarvitsee tuekseen ryhmän, joka kuitenkin rajoittaa hänen elämäänsä, aikuisilta tarvitaan ja saadaan tukea, pojan on vaikea näyttää tunteitaan, erilaisuutta ei suvaita ja pojat aliarvioivat tyttöjä. ”Kirjassa Pallo hukassa, Vatanen? kuvataan, miten pesäpallo-ottelu menee lukkari Ville Vataselta pieleen sirkeän sieppari Sannan takia. Villen syötöt alkavat kummasti lipsahdella. Poikaa tytön kannustus piinaa niin, että toverit pääsevät virnistelemään Villen liikkakammasta. Pelikaverien nälviminen lisää vielä Villen avuttomuutta. Kirjan nimi symbolisoi poikien ja miesten elämän vaikeutta, tulee tilanteita, jolloin ei tiedä, miten tulisi käyttäytyä.”

Ville Vatasesta kertovat kirjat löytyvät kunnallisista kirjastoista ja ovat mukavaa luettavaa. Pallo hukassa, Vatanen? -kirjan lopussa Villen ystävä Sanna kirjoittaa kirjeessään: ”sä oot tosi suloinen.”

– Niin, sellaisiahan Vataset ovat.

Matti Koponen

Tiedoksi kaikille Vatasille, serkuille niin tutuille kuin tuntemattomille.

Olen Ruskealassa syntynyt v. 1925 Maria ja Augusti Vatasen kahdeksanneksi lapseksi. Isä oli rautaseppä ja äiti hoiti lapset ja teki ompelutöitä.

Meillä oli pienviljelystila: lehmiä, porsaita ja hevonen. Kotimme ei ollut suuri, mutta viihtyisä. Vanhemmat olivat kovia laulamaan, niinpä kun työt oli tehty, oli niin hauska kuulla heidän lauluaan. Nyt ei kuulu laulut, kaikki vanhemmat ja kaikki sisarukset on kutsun saaneet taivaan kotiin. Olen viimeinen tässä Vatasen sukuhaarassa, paitsi onhan lastenlapset. Elämä on kuljettanut sodan jälkeen lisalmen Vieremän ja Maaningan kautta Helsinkiin ja sieltä Varsinais-Suomeen. Olen matkan varrella kirjoitellut runoja ja mietelmiä, jotka nyt lopulta sain kansien sisään. Lähetän tästä kirjan veljentyttären myötä teille nähtäväksi.

Mirjam Tikkanen